

Egede
Instituttet

Institutt for
misjonsvitenskap

Norsk Tidsskrift For Misjonsvitenskap

#3-4/2019 | Årgang: 73

- 01 Reidar Hvalvik:
Leder
- 05 Knut Alfsvåg:
«For jøde først»:
Om kristen misjon til jøder og hedninger
- 16 Rolf Kjøde:
«... at dei må bli frelste», eller treng dei det?
Norsk teologi om jødemisjon i global kontekst
- 31 Rolf Gunnar Heitmann:
Er det legitimt å drive misjon blant jøder?
Om endringene i de tyske protestantiske
kirkene etter 2. verdenskrig
- 40 Hilde Brekke Møller:
Den jødiske Jesus og spørsmålet om
antisemittisme i tysk jødemisjon
- 50 Raymond Lillevik:
Jødekristen identitet som ambivalens i
israelsmisjonene i Norge, Sverige og
Danmark 1890–1914
- 62 David Serner:
Den messianske bevegelse i Israel
– et forsigtigt blik
- 69 Richard Harvey:
Messianic Jewish Theology:
A Preliminary Typology
- 84 Bokrevy
Andreas Johansson:
Messiansk identitet og misjon
blant det jødiske folk

Leder

Reidar Hvalvik
gjesteredaktør

I 2019 er det 175 års siden «Israels venner» ble stiftet i Stavanger. Det var begynnelsen på den organisasjonen som senere ble kjent under navnet Den Norske Israelmisjon. I den forbindelse har *Norsk tidsskrift for misjonsvitenskap* viet et dobbeltnummer til temaer knyttet til jødemisjon og til den gruppen som gjerne omtaler seg selv som messianske jøder eller Jesustroende jøder. Begge disse temaområdene berører svært omdiskuterte spørsmål. For det første: Er det rett å drive misjon overfor det jødiske folk? Er ikke Israel Guds utvalgte folk og derfor sikret frelse uten å tro på Jesus? For det andre: Hva vil det si å være en Jesustroende jøde? Opphører man ikke å være jøde når man blir kristen? Bidragene i dette heftet berører på ulike måter disse spørsmålene.

I sin artikkel om kristen misjon blant jøder og hedninger reiser Knut Alfsvåg en rekke viktige teologiske og hermeneutiske spørsmål i tilknytning til de relevante bibelske tekstene. Han fremhever viktigheten av Guds urokkelige trofasthet, slik den særlig kommer til uttrykk blant annet hos Paulus. Det betyr at løftene til Israel står fast og at hedningene derfor ikke må bli overmodige i forhold til de jøder som ikke tror på Jesus – noe som ofte er glemt i kirkens historie. Kirken har ikke erstattet Guds folk Israel, men begge folkegrupper har den samme veien til Gud – gjennom troen på Jesus.

Også det neste bidraget er knyttet til spørsmålet om misjon, nærmere bestemt hvordan man ser på jødemisjon i norske kirker og organisasjoner som driver arbeid blant jøder. Rolf Kjøde gir en oversikt over dette noe kronglete landskapet og viser hvordan standpunktene som forfektes i norsk sammenheng, har sammenheng med globale tendenser i forståelsen av misjon og i synet på det jødiske folk.

Er det legitimt å drive misjon blant jøder? Det er overskriften på Rolf Gunnar Heitmanns artikkel. Den dreier seg om endringene i de tyske protestantiske kirkene

etter 2. verdenskrig. Grunnen til at disse kirkene vies spesiell oppmerksomhet, er at de tidligere var svært sentrale når det gjaldt misjonsarbeid blant jøder, men at de etter 1945 har forlatt sitt tidligere standpunkt. -Det begrunnes både med at holocaust har gjort det umulig å forkynne evangeliet for jøder og med en topakts-teologi som gjør misjon blant jøder unødvendig.

I det neste bidraget tar Hilde Brekke Møller for seg en gruppe tyske teologer som ikke bare var filo-semitter, men også aktive i misjonsarbeid blant jøder på slutten av 1800- og begynnelsen av 1900-tallet. Det interessante med disse forskerne er at de tegnet et bilde av Jesus som jøde – noe som var helt uvanlig på den tiden; mye av Jesus-forskningen var i virkeligheten preget av anti-semittiske holdninger. Først langt senere ble det vanlig å fremheve Jesus som jøde innenfor den toneangivende Jesus-forskningen. I nyere tid er de tyske forskerne (Franz Delitzsch, Hermann L. Strack, Paul Billerbeck og Gustaf Dalman) blitt anklaget for å være anti-semittiske, men det baserer seg på en unyansert oppfatning av deres engasjement for jødemisjon.

Også Raymond Lilleviks artikkel er historisk orientert. Den går rett inn i det brennbare spørsmålet om jødekristen identitet. Hvordan skal en jøde som kommer til tro på Jesus, forholde seg til sin jødiske bakgrunn og kultur? Spørsmålet illustreres ved å undersøke hvordan to sentrale Jesus-troende jøder på 1800-tallet – Christian Theophilus Lucky og Isaac Lichtenstein – forholdt seg til dette spørsmålet. Lucky ble døpt og ordinert i en amerikansk protestantisk kirke; Lichtenstein fortsatte som rabbiner også etter at han var kommet til tro på Jesus og ble offisielt ikke døpt; han sluttet seg heller aldri til en kristen kirke. Lillevik viser også hvordan skandinaviske jødemisjonsorganisasjoner forholdt seg til disse to svært ulike løsningene.

Spørsmålet om jødekristen identitet dukker også opp i den oversikten David Serner gir av den messianske bevegelsen i Israel. For 20 år siden publiserte Caspari Center en bok med tittelen *Facts and Myths about the Messianic Congregations in Israel* der man forsøkte å kartlegge hvor mange messianske jøder som fantes i Israel, og hvor mange og hva slags menigheter det var snakk om. De samme spørsmålene er blitt reist i de aller seneste år og Serner presenterer de foreløpige resultatene av en undersøkelse som fortsatt er under arbeid – sett i forhold til en annen undersøkelse som allerede foreligger. Artikkelen avslører at det er stort sprik mellom dem, blant annet på grunn av ulike metodiske tilnærminger.

Undersøkelsene av de messianske menighetene viser store forskjeller når det gjelder synet på og forholdet til kristne kirker på den ene siden og til synagogen og den jødiske arv på den andre siden. Dette reflekteres i mer eller mindre klare teologiske oppfatninger. Nettopp dette er temaet for Richard Harveys artikkel om «Messianic Jewish Theology». Han prøver å kategorisere ulike former for messiansk eller jødekristen teologi og viser en stor spennvidde i gruppen av messianske jøder. Han viser dessuten det store behovet for et fortsatt og grundig arbeid med spørsmålet om hvordan man skal kunne formulere en systematisk messiansk teologi.

Heftet avsluttes med en bokrevy av Andreas Johansson som tar for seg en del nyere bøker som drøfter spørsmålet om jødemisjon og messiansk jødisk identitet. Artikkelen inneholder en kritisk vurdering av bidrag fra svært ulike ståsteder – og illustrerer dermed de spenningsfeltene som alle artiklene i dette dobbeltnummeret prøver å belyse.